

TAJVAN

- otok duhova (II. dio)

MARIN CVITANOVIĆ

Sljedeća postaja u našem obilasku Tajpeija bio je National Palace Museum, jedan od pet najvećih muzeja na svijetu i veliko skladište kineske povijesti. Prema priči vodiča u muzeju, preko 600 000 izložaka neprocjenjive vrijednosti preneseno je nakon završetka Kineskog građanskog rata na Tajvan po naredbi Čang-kai Šeka. Bili su potrebni zato jer je nova-stara Republika

Kina morala imati povijesni legitimitet, pa makar morala ukrasti i komadić tuđe povijesti. Tako je kolektivna memorija najvećeg naroda na planeti preseljena na ovaj pacifički otočić u jednom danu, na tri velika ratna broda i zamotana tek u slamu i novinski papir. Zbirka je bila tolika da je za njezin smještaj bilo potrebno izgraditi ogroman muzej na kraju grada, ali opet u svakom trenutku može biti izloženo tek 10% ove zbirke, tolika je njezina veličina.

Obilazak se ubrzo pretvorio u trčanje jer se muzej zatvarao za sat vremena. Stali smo samo kod nekolicine izložaka, poput zvona od slonovače koje je tako fino istkano da se činilo da je napravljeno od svilenih niti.

Sl. 1. Noćna tržnica u Taipeiju. Radi visokih dnevnih temperatura, tržnice su otvorene isključivo noću.

Tu su još bile i rezbarije od bronce, nakit od žada i ukrasne kuglice od slonovače za koje još i danas nije jasno kako su napravljene. Obećali smo si da ćemo se vratiti u muzej na kraju našeg boravka i posvetiti mu čitav dan, ali promjene u rasporedu odgodile su ovu našu želju za neku drugu priliku.

Nakon povratka u grad odlučili smo obići jednu od tajpeških noćnih tržnica. Noćne tržnice tipične su za ovaj otok, a nastale su kao posljedica neizdrživih dnevnih temperatura koje bez problema dosežu 40 °C uz vlagu i preko 60%. Tako se život ulice ustvari prilagodio i preselio u mnogo ugodnije noći. Najvažnija stvar noćnih tržnica je hrana, na svakom uglu sa štandova širili su se neobič-

ni mirisi, ali najupečatljiviji je bio *stinky tofu* čiji smo miris zamijenili za neoprani javni WC. *Stinky tofu* radi se tako da se običan tofu (sir od soje) ostavi da se upljesnivi i usmrdi. Zatim se takav pljesniv peč u dubokom ulju i puni se smrdljivim kiselim zeljem, lukom, češnjakom, sezamom i nekim drugim nedefiniranim začinima. Na noćnoj tržnici bili su i improvizirani štandovi gdje se čovjek može ošišati, prodavala se tajvanska pop-glazba, masaže stopala, nudile su se razne voćne poslastice. Noćne tržnice zatvaraju se oko 5:00 ujutro, ali mi smo se mnogo ranije vratili u našu školu u Baliju – sutradan smo napokon kretali izvan grada.

foto: Marin Cvitanović

Sl. 2. Muzej potresa i osnovna škola uništena u velikom potresu 1999. godine. U specijalno konstruiranoj prostoriji u muzeju moguće je osjetiti potres jačine 7.3 stupnja po Richteru.

MUZEJ POTRESA I YEHLIU GEOPARK

„S vaše desne strane je Taoyuan, ne znam koliko ima stanovnika, ali na Tajvanu jedva da ima status grada“. Voditeljica puta odlučila nas je uz pomoć mikrofona u autobusu upoznati s nekim obilježjima sjevernog dijela otoka. Brojkama se nije zamarala, ali Taoyuan broji oko pola milijuna stanovnika i ustvari se nastavlja na Taipei u jednom kontinuiranom betonskom potezu. Posvuda zgrade i ulice, kao divovski mravinjak koji guta energiju čak tri nuklearne elektrane. Dva sata kasnije više nismo bili u gradskom području, ali samo zato jer smo skrenuli u unutrašnjost i započeli uspon prema središ-

njem dijelu otoka. Planine neobičnih oblika bile su prekrivene šumom tzv. betel palmi. Žvakanje njezinih bobica vrlo je popularno na Tajvanu, iako izaziva ovisnost, a dokazana je povezanost s nastankom raka ždrijela. Rekli su nam da je posebno voli radnička klasa i da se može kupiti na mnogo mjesta u gradovima ili uz cestu. Primamljivo, ali ne hvala.

Za nekoliko sati stigli smo do gradića Wufonga i Muzeja 921 nastalog u spomen potresa koji je pogodio Tajvan 21. rujna 1999. Mjesto epicentra potresa, osnovna škola, pretvorena je u *in situ* muzej. Razrovnane atletske staze, uništena glavna škol-

foto: Marin Cvitanović

Sl. 3. Neobične formacije na rtu Yehliu nastale su radom mora i atmosferilija u razdoblju od 25 milijuna godina.

ska zgrada koja je izgledala kao da je od kartona, razbacane čelične tračnice, sve je ukazivalo na razornu snagu potresa od 7.3 stupnja po Richteru. Danas muzej ima sedam tematskih cjelina, kino te prostoriju gdje se uz pomoć složene hidraulike može iz prve ruke osjetiti potres otprije 11 godina koji je razrušio gradić Wufong, ali koji vjerojatno ne može dočarati strah i paniku te noći kada je poginulo gotovo 3 000 ljudi.

Nastavili smo putovanje. Vožnja do rta Yehliu na sjeveru otoka trajala je nekoliko sati. Na Tajvanu je posve normalno sva vozila i prostorije klimatizirati na nepodnošljivih 18 do 20 °C, tako da je pri iskricavanju na parkiralištu Yehliu Geoparka uslijedio već uobičajeni temperaturni šok. Osjećaj je jednak onom ulasku na vrlo grijani bazen u toplicama. Oko nas je bilo, prema procjeni, oko 40 parkiranih autobusa – ovaj 1 700 m dugačak rt jedno je od najpopularnijih turističkih destinacija na Tajvanu. Ali tek kad smo vidjeli kolonu od nekoliko stotina ljudi kako strpljivo čeka svoj red na slikanje ispred stijene „Queen's head“, shvatili smo da ni radni dan prijepodne, niti neizdrživo vruće vrijeme nije pomoglo našem planu da barem malo izbjegnemo turističke gužve.

Yehliu je rt nastao tektonskim izdizanjem iz mora prije 25 milijuna godina. Neobične formacije s dna mora odjednom su ostale izložene kiši, suncu i valovima koje su izrezbarile doista nevjerojatne oblike. Stijene u obliku gljiva, svijeća, divovskih cipela, pa i glave engleske kraljice (iako nam nisu znali reći točno koje) razbacane su posvuda po ovom krajoliku boje senfa. Bizarnost oblika još je više stvarala osjećaj kao da se nalazim u crtanom filmu. Ovdje je div izgubio cipelu, ondje je ostala divovska repa iz priče „Povuci-potegni“, i tako redom, a sve prošarano veselim raznobojnim kišobranima

koji su turistima služili kao zaklon od sunca. Predvečer smo se vratili u naše prenoćište. Olimpijada je privedena kraju, osvojene su dvije medalje i sutradan se kretalo na dvodnevnu ekskurziju na istočni dio otoka.

ISTOČNI TAJVAN

Istočna obala Tajvana sve je ono što zapadna nije. Dok je zapad otoka nizina i veliki mravinjak gdje živi većina od 23 milijuna stanovnika ovog otoka manjeg od Hrvatske, istočna obala je sastavljena od pustih litica nad oceanom, gustih suptropskih prašuma i beskrajnih plaža na kojima nikad nema ljudi. Istočna obala je i svojevrsni bedem jer tajfuni u ovom dijelu svijeta uvijek udaraju na istočnu obalu i gotovo nikad ne izdrže dovoljno dugo da stignu u zapadnu nizinu. Preko stotinu planinskih vrhunaca ovdje doseže 3000 metara, a najviši vrh čak 3 952 m. Zimi je prekriven snijegom i uslijed odbjeska sunca izgleda kao da je od žada, pa se zato i zove *Žad planina* - Yu Shan. „East Coast Highway“ vijuga istočnom obalom i upravo je toliko široka da se uspije smjestiti na uskom prostoru između obraslih litica i dubokog oceana. Vrlo je daleko od poimanja autoceste, pa je naša vožnja iz Hualiena do Yilana trajala preko dva sata.

Prema legendi, u davna vremena poglavica naroda Truku prolazio je istočnom obalom Tajvana i na jednom mjestu ugledao divlji klanac i nabujalu rječicu kako izbijaju na azurni Pacifik. Uzviknuo je „Taroko!“ (Veličanstveno!), te od tada ovaj predio nosi taj naziv. Rijeka Liwu izdubila je surov kanjon na mjestu gdje se duboko pod zemljom sudaraju dvije kontinentalne ploče. I tako posljednjih 200 milijuna godina rijeka strpljivo rezbari stijene, a kontinenti ih, sudarajući se, uzdižu. Od silnog pritiska sudara dva kontinenta stijene su postale mramor i žad, a u

foto: Marin Cvitanović

Sl. 4. Istočna obala Tajvana i poznata litica Cingshuei.

jednoj od stijena i dalje se krije lice poglavice koji gleda daleko u nedogled kanjona. Na mjestu gdje je nekad davno kročio poglavica izišli smo iz autobusa i nastavili dijelom pješice, a dijelom vozilima kroz duboke gudure. U jednoj od gudura krio se i Hram vječnog proljeća, budistički hram posvećen 250-orici radnika koji su poginuli probijajući put između istočne i zapadne obale otoka. Usamljeno zvono u hramu jednim zvonom najavljuje dolazak jutra, i jednim dolazak noći. Nešto dalje od hrama ulazi se u najuži dio kanjona koji se zove Tunel devet zavoja ili Devet zavoja namotanog zmaja. Stijene se ovdje približavaju na samo nekoliko metara, a i u podne uvijek vlada blagi sumrak. Svuda uokolo na liticama krile su se staze

koje su vijugale i nestajale u visinama. Zvono u hramu najavilo je dolazak noći, pa smo nastavili prema muzeju žada i mramora u blizini. A unutra narančasti bude i zeleni zmajevi na prodaju. Cijena - prava sitnica, do tri milijuna dolara. Poduzetne Tajvanke kraj svakog većeg izložka nutkaju te narukvicama i prstenjem od žada - „Is fol good ruck!“ Da sam znao kakva me sreća čeka, možda bih i kupio koji. Ovako sam večer proveo na domorodačkoj svečanosti za turiste u kojoj su me doveli na pozornicu, obukli u ružičastu nošnju i tjerali da nosim na leđima lokalnu domorotkinju koja me šibala palminim lišćem. Nakon toga, ni blještava svjetla grada Hualiena na mom prozoru nisu mi smetala da zaspim.

Sl. 5. Nacionalni park Taroko

POVRATAK KUĆI

U Taipei smo stigli kasno navečer drugog dana, i tek nakon gotovo dva tjedna po prvi put smo ugledali grad kako sjaji svom svojom snagom noćnih reklama i jakih svjetala. Najviši neboder od svih, Taipei 101 dizao se u visinu od pola kilometra i izgledao je kao divovski svjetionik koji u svemir odašilje znakove života sa Zemlje. Ipak, naš novi smještaj bio je u pravoj pravcatoj kineskoj četvrti uskih uličica, lampiona i oronulih limenih zgradica sa sakrivenim dvorištima. Voditeljica hostela odvela nas je do naše zgrade. Ušli smo i na stubištu sreli naše nove susjede, četveročlanu tajvansku obitelj. Na drugom katu bio je sladak stančić

s pogledom na noćnu tržnicu Tonghua.. Smjestili smo se po sobama i ugasili svjetla. Kroz poluodškrinute prozore ulazili su zvukovi i mirisi Formoze. Ubrzo sam zaspao, nesiguran oko toga u kojem je točno trenutku san zamijenio javu.

Zbog prebukiranosti aviona, povratak kući odgođen je za tri dana. Uz posjet zoološkom vrtu (jednom od nekolicine u svijetu koji ima pande), beskonačne šetnje po gradu i zabavne vožnje metroom, jedan dan odlučili smo posjetiti poznatu plažu Fulong, sat vremena vožnje vlakom od Taipeija. Vlak je bio krkat, ali već nakon nekoliko stanica u vagonu je ostalo tek nekoliko ljudi i postala je to prava panoramska vožnja kroz sjever Tajvana. Uz pokoji znatiželjni pogled

foto: Marin Cvitanović

Sl. 6. Plaža Fulong, poznato kupalište i surfersko odredište na sjeveroistočnom Tajvanu.

sputnika (bijelac je ipak rijetkost) i potajno upiranje prstom, na prozorima vlaka izmjenjivala su se sela, industrijska postrojenja i brežuljci. Iskricali smo se u Fulongu, gradiću u kojem su se 1895. iskrcali japanski imperijalni vojnici kako bi pripojili ovaj otok svom nacionalnom arhipelagu. Uspavani gradić kao u svim provincijama na svijetu bio je bez ikoga na cesti. Tek se iz obližnjih kafića čula buka ljudskih glasova. U glavnoj ulici bilo je nekoliko štandova s opremom za plažu, ali prodavači su negdje potražili zaklon od jakog sunca.

I plaža nas je dočekala potpuno prazna. Kilometarski žuti pijesak vitlao je vjetar i oštro ga zabadao u lice i oči. Namazali smo se faktorom 50, a u roku od nekoliko minuta

naša obuća i odjeća nestali su zatrpani u nanosima pijeska. Potrčali smo u topli Pacifik, ali ubrzo se od nekud pojavio spasilac i počeo vikati na nas. Izgleda da ovdje nije dozvoljeno plivati dalje od nekoliko metara od obale, a na drugim plažama nije dozvoljeno ni kupanje. Ne znam je li to strah od duhova koji žive u vodi ili činjenica da su Tajvanci loši plivači, no ovdje nije bilo dozvoljeno „riskirati“ odlaskom u duboku vodu. Pravila su jasna za sve. Možda je i tako bolje, jer nakon dvadesetak minuta brčkanja u plicaku na svima su se pojavile opekotine od sunca. Faktor 50 nije bio od velike pomoći i krenuli smo natrag, džepova punih slobodnog vremena i tajvanskog pijeska. Jednu kratku vožnju dalje i bili smo natrag u Taipeiju.

Sl. 7. Trg slobode, Taipei.

Zrakoplov je polijetao kasno navečer. Posljednje novčiće s likom Čang-kai Šeka ostavili smo prošnjacima na ulici, a zatim se ukrcali na autobus koji je vozio prema zračnoj luci. Taoyuan international airport odisao je neobičnim redom i spokojem. Uzle-

tjeli smo, a u daljini se vidio Taipei 101 čije svjetlo je nježno obasjavalo kanjon Taroka, Yehliu, muzej potresa i Fulong plažu na kojoj su rijetke kupače napokon zamijenili dobroćudni tajvanski duhovi.

MARIN CVITANOVIĆ, asistent

Geografski odsjek, Prirodoslovno matematički fakultet

Marulićev trg 19, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: mcvitan@geog.pmf.hr